TARYBOS REKOMENDACIJA

2011 m. liepos 12 d.

dėl Suomijos 2011 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl atnaujintos 2011–2014 m. Suomijos stabilumo programos

(2011/C 216/02)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo [1], ypač į jo 5 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu,

kadangi:

(1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują darbo vietų kūrimo ir augimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonomikos politikos koordinavimu, ir daugiausia dėmesio skirti toms svarbioms sritims, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas.

(2) 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių [2], kurios kartu sudaro integruotas gaires. Į šias integruotas gaires valstybių narių paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonomikos ir užimtumo politiką.

(3) 2011 m. sausio 12 d. Komisija patvirtino pirmąją metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas naujas ekonomikos valdymo ES ciklas ir pirmas *ex ante* bei integruoto politikos koordinavimo Europos semestras, numatytas strategijoje „Europa 2020“.

(4) 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino fiskalinio konsolidavimo ir struktūrinių reformų prioritetus (atsižvelgdama į 2011 m. vasario 15 d. ir kovo 7 d. Tarybos išvadas ir Komisijos metinę augimo apžvalgą). Ji pabrėžė, kad pirmenybę reikia teikti patikimų biudžetų ir fiskalinio tvarumo atkūrimui, nedarbo mažinimui reformuojant darbo rinką ir naujoms ekonomikos augimo skatinimo priemonėms. Ji paprašė, kad valstybės narės šiuos prioritetus įgyvendintų konkrečiomis priemonėmis ir jas įtrauktų į savo stabilumo ar konvergencijos programas ir jas įtraukti į nacionalines reformų programas.

(5) 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryba taip pat paragino prie pakto „Euro plius“ prisijungusias valstybes nares laiku pranešti apie savo įsipareigojimus, kad juos būtų galima įtraukti į stabilumo arba konvergencijos programas ir nacionalines reformų programas.

(6) 2011 m. balandžio 6 d. Suomija pateikė atnaujintą 2011 m. stabilumo programą, apimančią laikotarpį nuo 2011 m. iki 2014 m., ir 2011 m. nacionalinę reformų programą. Siekiant atsižvelgti į abiejų programų sąsają, jos vertintos vienu metu.

(7) Per pačią pasaulinę ekonomikos krizę Suomijos BVP smarkiai sumažėjo, atsižvelgiant į tai, kad tradiciškai Suomijos ekonomika remiasi pagrindinių pramonės šakų eksportu. 2009 m. BVP sumažėjo 8,2 %, visų pirma dėl to, kad labai sumažėjo eksportas (20 %), taip pat dėl susijusio neigiamo poveikio investicijoms sumažėjus pasitikėjimui. Nedarbo lygis padidėjo apie 2 procentinius punktus, t. y. nuo 6,4 % 2008 m. iki 8,3 % – 2010 m. Ekonomikos atsigavimas buvo spartus – 2010 m. BVP išaugo 3,1 %; tai lėmė padidėjusi vidaus paklausa ir eksporto augimas. Po trumpalaikio sumažėjimo 2009 m. nekilnojamojo turto kainos ir būsto statybos apimtis ėmė sparčiai didėti ir pralenkė ikikrizinį lygį, todėl kilo tam tikras susirūpinimas dėl pernelyg didelio nekilnojamojo turto rinkos augimo. Po ekonomikos krizės Suomijos valdžios sektoriaus deficitas 2010 m. sudarė 2,5 % BVP, o skola – 48,5 % BVP.

[1] OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

[2] 2011 m. gegužės 19 d. Tarybos sprendimu 2011/308/ES dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (OL L 138, 2011 5 26, p. 56) taikoma ir 2011 m.

(8) Remdamasi atnaujintos stabilumo programos vertinimu pagal Reglamentą (EB) Nr. 1466/97, Taryba laikosi nuomonės, kad makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiama stabilumo programa, yra tikėtinas 2011–2012 m., tačiau vėliau šiek tiek per daug palankus. 2011–2012 m. makroekonominis scenarijus atitinka Komisijos tarnybų pavasarį pateiktą prognozę. Stabilumo programoje numatyta, kad 2013–2015 m. augimas bus apie 2 % BVP, t. y. kiek daugiau nei apskaičiuotas potencialus augimas (1,5 %), todėl esama pavojaus, kad numatytų rodiklių pasiekti nepavyks. Atsižvelgiant į ciklišką ekonomikos būklės pagerėjimą ir tam tikras konsolidavimo priemones, dėl kurių sprendimus priėmė ankstesnės vyriausybės, biudžeto strategijos tikslas – užtikrinti, kad deficitas 2011 m. sumažėtų iki 0,9 % BVP, o 2012 m. – iki 0,7 %. Tačiau atnaujintoje stabilumo programoje 2013–2015 m. nenumatytas joks tolimesnis fiskalinis konsolidavimas. Atrodo, kad rizika, susijusi su biudžeto tikslų įgyvendinimu, palyginti nedidelė. Didžiausias rizikos veiksnys susijęs su pasauline makroekonomine aplinka, kuri paprastai daro didelę įtaką nuo eksporto priklausomai Suomijos ekonomikai.

(9) Pastarojoje atnaujintoje stabilumo programoje neplanuojama pasinaudoti prognozuojamu ekonominių sąlygų pagerėjimu siekiant vidutinės trukmės laikotarpiu konsoliduoti biudžetą. Nors prognozuojama, kad Suomijos valdžios nustatytas vidutinio laikotarpio tikslas – 0,5 % BVP struktūrinis perteklius – 2011 m. bus pasiektas, tačiau manoma, kad vėliau struktūrinio balanso rodikliai suprastės.

(10) Remiantis Komisijos vėliausiu vertinimu, rizika, susijusi su viešųjų finansų ilgalaikiu fiskaliniu tvarumu, yra vidutinė. Kol kovos su gyventojų senėjimo padariniais veiksmai buvo vienas iš pastarojo meto Suomijos vyriausybių prioritetų, šalies laukia dideli ir greiti demografiniai pokyčiai, o viešųjų finansų tvarumas vis dar nepakankamas. Ši problema turi padarinių daugelyje politikos sričių. Dėl gyventojų senėjimo labai padidės su senėjimu susijusių paslaugų, kurias Suomijoje daugiausiai teikia vietos valdžios institucijos, paklausa. Įvairių tyrimų duomenimis, viešųjų paslaugų produktyvumas didėjo menkai. Suomijos valdžia jau įgyvendino keletą reformų, siekdama pertvarkyti viešąsias paslaugas ir padidinti produktyvumą centrinės ir vietos valdžios lygmenimis. Nepaisant palyginti didelių investicijų į viešojo sektoriaus informacines technologijas, didesnis produktyvumas dar neužtikrintas, todėl kartu su investicijomis būtini struktūriniai ir administraciniai pokyčiai. Apskritai vis dar esama galimybių imtis papildomų priemonių, siekiant didinti produktyvumą ir mažinti sąnaudas viešųjų paslaugų sektoriuje.

(11) Dabartinis ilgalaikio nedarbo augimas kelia rūpestį. 2005–2008 m. ilgalaikis nedarbas smarkiai sumažėjo, tačiau 2009 m. vėl ėmė didėti. 2011 m. kovo mėn. pabaigoje ilgalaikių bedarbių buvo 57 400, t. y. 12 400 daugiau nei praėjusiais metais. Daugelis ilgalaikių bedarbių priklauso 55–64 metų amžiaus grupei. Dėl išėjimo į pensiją tendencijų labiausiai nedarbas padidės 45–54 metų amžiaus grupėje. Nors ilgalaikio nedarbo lygis Suomijoje mažesnis už ES vidurkį, šį klausimą reikėtų vertinti atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti darbo jėgos pasiūlą ateityje, taip pat į socialinės įtraukties klausimą. Kaip rodo patirtis, dėl ilgalaikio nedarbo visų pirma padidėja skurdo ir socialinės atskirties pavojus. Nors Suomijos valdžia pripažįsta, kad ilgalaikis nedarbas yra spręstina problema, kovos su ja strategija kol kas neparengta. Per krizę Suomija veiksmingai išplėtė savo aktyvios darbo rinkos politikos priemones jaunimo nedarbui mažinti. Nors tai padėjo mažinti jaunimo nedarbą 2010–2011 m., jis vis dar didesnis už ES vidurkį, todėl gali reikti imtis naujų priemonių. Panašiai aktyvios darbo rinkos politikos priemonių sustiprinimas ir tikslingesnis taikymas padėtų pakeisti neigiamus ilgalaikio nedarbo tendencijas.

(12) Atsižvelgiant į demografinius pokyčius, vyresnio amžiaus žmonių užimtumo lygio didinimas svarbus viešiesiems finansams ir būtinas norint ateityje užtikrinti darbo jėgos pasiūlą. Suomijos pensijų sistema reformuota 2005 m., o pensijos su vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės koeficientu susietos 2009 m. Tačiau šiuo metu nustatytas pensinis amžius nėra susietas su vidutine tikėtina gyvenimo trukme. Atsižvelgiant į vis didėjančią vidutinę tikėtiną gyvenimo trukmę, tokia sąsaja padėtų ne tik didinti darbo jėgos pasiūlą, bet ir užtikrinti tinkamas pensijas. Per pastaruosius keletą metų ankstyvo išėjimo į pensiją schemų sumažėjo, tačiau galima imtis papildomų priemonių vyresnio amžiaus žmones skatinti dirbti. Pavyzdžiui, plačiau taikoma vyresnio amžiaus žmonėms skirta bedarbio pašalpa iš esmės taikoma taip pat, kaip ir panaikintoji bedarbio pensija. Nepaisant padėties pagerėjimo pastarąjį dešimtmetį, vyresnių darbuotojų užimtumas ir faktinis išėjimo į pensiją amžius yra per mažas. Dažnai ankstyvo išėjimo į pensiją priežastis yra neįgalumas. Norint didinti faktinį išėjimo į pensiją amžių, būtina imtis priemonių, kurias taikant būtų atsižvelgiama ir į profesinio gyvenimo kokybę, įskaitant darbuotojų gerovę ir sveikatą. Tai svarbu visų pirma atsižvelgiant į tai, kad neįgalumo pensijas gauna daug žmonių. Nuo 2009 m. darbo aplinkos gerinimo projektams Suomija skyrė apie 21 mln. EUR. Šių iniciatyvų poveikis turėtų būti įvertintas. Suomijos mokymosi visą gyvenimą sistemoje dalyvaujama labai aktyviai; tai bus svarbu atsižvelgiant į naujų įgūdžių poreikius ir demografinius pokyčius.

(13) Didesnė konkurencija, visų pirma paslaugų sektoriuje, tampa vis aktualesnė siekiant didinti produktyvumą ir skatinti ekonomikos augimą. Suomijos nuošalumas ir menkas gyventojų tankumas silpnina verslo konkurenciją, dėl to su užsienio prekyba nesusijusių sektorių produktyvumas auga lėtai. Esama tam tikrų sričių verslo struktūra labai koncentruota, visų pirma maisto pramonėje arba didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje. Tai gali prisidėti prie palyginti aukšto vartotojų kainų lygio, nors svarbu gali būti ir tai, kad prekes tenka gabenti dideliais atstumais. Mažmeninės kainos – vienos didžiausių ES. Konkurenciją mažmeninės prekybos sektoriuje ir toliau iš dalies stabdo šiuo metu taikomas reguliavimas (nepaisant tam tikro sušvelninimo pastaruoju metu) ir kliūtys užsienio ir vietos įmonėms patekti į rinką ir išeiti iš jos.

(14) Konkretūs įsipareigojimai pagal paktą „Euro plius“ nėra aiškiai nurodyti Suomijos stabilumo ir nacionalinėje reformų programose, tačiau tikimasi, kad jie bus pateikti suformavus naują vyriausybę.

(15) Komisija įvertino stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą ir atsižvelgė ne tik į jų svarbą tvariai Suomijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes būtina stiprinti bendrą ES ekonomikos valdymą. Ji mano, kad reikėtų apibrėžti vidutinio laikotarpio konsolidavimo priemones ir kad būtina imtis papildomų veiksmų siekiant didinti viešųjų finansų tvarumą, įskaitant viešojo sektoriaus produktyvumo didinimą. Be to, būtina ir toliau didinti paskatas ieškoti darbo ir didinti faktinį išėjimo iš darbo rinkos amžių, taip pat didinti paslaugų sektoriaus rinkų produktyvumą ir konkurencingumą.

(16) Atsižvelgdama į šį vertinimą, taip pat į 2010 m. birželio 2 d. Tarybos rekomendaciją pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 7 dalį, Taryba išnagrinėjo 2011 m. atnaujintą Suomijos stabilumo programą ir pateikė savo nuomonę [1], kuri visų pirma toliau pateikiama 1 ir 2 rekomendacijose. Atsižvelgdama į 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, Taryba išnagrinėjo Suomijos nacionalinę reformų programą,

REKOMENDUOJA Suomijai 2011–2012 m. imtis šių veiksmų:

1. Panaudojant nenumatytas pajamas tęsti fiskalinį konsolidavimą ir taip mažinti deficitą, taip pat imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti, kad fiskaliniai rezultatai pranoktų vidutinio laikotarpio tikslą, ypač laikantis vidutinio laikotarpio išlaidų ribos.

2. Imtis papildomų priemonių siekiant didinti produktyvumą ir mažinti sąnaudas viešųjų paslaugų sektoriuje, įskaitant struktūrinius pokyčius, kad būtų sprendžiami su gyventojų senėjimu susiję uždaviniai.

3. Aktyvios darbo rinkos priemones tikslingiau taikyti ilgalaikiams bedarbiams ir jaunimui.

4. Imtis priemonių siekiant gerinti pagyvenusio amžiaus žmonių įsidarbinimo galimybes ir užtikrinti jų aktyvesnį dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje. Imtis tolesnių veiksmų, pasikonsultavus su socialiniais partneriais ir pagal nacionalinę praktiką, kuriais būtų skatinamas vyresnio amžiaus darbuotojų pasilikimas darbo rinkoje, pasinaudojant priemonėmis, kurios sumažintų ankstyvą išėjimą ir padidintų esamą pensinį amžių. Atsižvelgiant į jau esamą sistemą, kuri susieja pensines išmokas su tikėtina gyvenimo trukme, apsvarstyti teisės aktais nustatytų pensinio amžiaus ribų su tikėtina gyvenimo trukme santykį.

5. Imtis papildomų priemonių siekiant dar labiau atverti paslaugų sektorių, tuo tikslu pertvarkyti reguliavimo sistemą ir pašalinti apribojimus, kad naujiems dalyviams būtų lengviau patekti į paslaugų sektorius, visų pirma mažmeninės prekybos, rinkas.

Priimta Briuselyje 2011 m. liepos 12 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

J. VINCENT-ROSTOWSKI

[1] Numatyta Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 3 dalyje.